

INTERJÚ SÜMEGI FERENCNÉ MÁRTÁVAL

I. A foglalkozás rövid összefoglalása

A foglalkozás célja, hogy elmélyítse és új nézőpontba helyezze az 1956-os forradalomról és szabadságharcról tanultakat, illetve különféle etikai problémákat is megvitathassanak a tanulók. A témakör lehetőséget ad az érvelő vitára is, így a történelemóra mellett etikaórán is alkalmazható.

Elsősorban **új információt feldolgozó**, illetve **gondolatébresztő órának** ideális gimnazista korosztály részére.

Nevelési célok:

A tanuló képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, illetve kritikai feldolgozására a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepeinek (kontextus) megfelelően.

A tanuló átlátja, hogy nehéz történelmi helyzetben az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja.

Megismeri és átérzi a forradalom és szabadságharc hőseinek és áldozatainak a sorsát, szolidáris velük.

Belátja, hogy a szovjet megszállás és a kommunista diktatúra a lakosságot szabadságjogaiban korlátozta.

A tanuló képes a visszaemlékezők által megélt események lehetséges hátterének feltérképezésére.

Képes az önálló, kritikus gondolkodásra az események értelmezése kapcsán.

Kerettantervi tartalmak, fogalmak:

Forradalom (és ellenforradalom), propaganda, a kommunista diktatúra kiépítése, diktatúra, személyi kultusz

Sztálin, Nagy Imre

Kerettantervi tartalmak, fogalmak (magyar nyelv és irodalom):

szövegértés, szövegalkotás, értelmezés

Az óraelem felhasználásának vázlatos összefoglalása:

- Az '56-os forradalom és az azt megelőző történelmi, szellemi környezet témájához kapcsolódó ismeretek (pl.: életmód, politikai környezet) elmélyítése a drámapedagógia eszközeivel (páros és csoportos munka)
- Ugyanezen témakör feldolgozása szöveg-, és forráselemzés által
- A kidolgozott feladatok frontális megbeszélése
- Házi feladat

II. A feladatok előkészítése

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

A feladatokhoz használt eszközök előkészítése (projektor, szövegek)

Amennyiben a diákok még – korosztályukból adódóan – nem ismerkedtek meg a 20. század vonatkozó történelmi eseményeivel, megkérjük őket, hogy az órára olvassák el az általunk kiosztott vázlatos összefoglalót. (Elhagyható.)

III. Órai munka – a feladatok menete

A feladatok során elsősorban a megélt történelemmel, a nagy horderejű eseményekkel szemben a történelmet megélt kisember nézőpontjával foglalkozunk, a forradalom mindennapjaival.

Konkrét interjúrészlethez kapcsolódó feladat: (26 perc) – páros munka

03:35 – 04:32: Ebben az interjúrészletben a visszaemlékező Sztálin haláláról beszél.

A tanulók pában dolgozhatnak.

A tanulók elolvassák az alábbi a Sztálin személyi kultuszához és annak hatásához kapcsolódó szövegrészleteket, valamint megtekintik az alább feltüntetett videó részleteit, majd megoldják a következő feladatokat (feladatutasításokat ebben a sorrendben érdemes kiadni):

- A 3. számú forrás egy sajtóhibáról szól. Magyarázd meg az elírásnak köszönhető lehetséges új tartalmat az eredeti mondatéhoz képest!
- **(A videó megtekintése előtt kiadandó.)** Az 5. számú forrásban egy filmhíradó képsorait látod. Állapítsd meg, mely képsorok nem tartoznak a többihez! Azokon melyik esemény látható?
- Vesd össze a videó a Sztálinról való megemlékezést bemutató képsorait a visszaemlékező által elmesélt megélt élményével!
- Melyik szövegek azok, melyek a személyi kultusz mögötti mechanizmust mutatják be? Ezen szövegek és a visszaemlékező által elmesélt történések valamint a nem a híradóba tartozó képsorok alapján milyen mögöttes érzelmek feltételezhetőek a megemlékezésen jelen lévőkben?
- Írd össze milyen számokra megdöbbentő elemeket találsz az interjúrészletben, a szövegekben és a videórészletben!
- Írd össze milyen komikus elemeket fedezel fel a szövegekben és a videórészletben!
- Az eddig megfigyelték és végiggondoltak alapján definiáld a személyi kultusz jelenségét, és foglald össze lehetséges hatásait!
(A feladatok megoldását közösen megbeszéljük.)
- A tanulók egyik fele írjon olyan gondolatot, ami egy a megemlékezéskor a tömegben álló emberben megfogalmazódhatott. A tanulók másik fele álljon be egy a megemlékezést megjelenítő tablóba. Annak bemutatásakor a másik csoport sorban felolvassa a gondolatokat. (Amennyiben a tanulók ügyesen működnek ebben a formában, a két csoport cserélhet feladatot, és ismét megtekinthetjük az eredményt.)

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

1. „A második világháború utáni első trolis vonalat 1949. december 21-én, Sztálin 70. születésnapján helyezték üzembe a 10-es villamos helyén, a Nagymező és a Király utcában. (Innen a trolis vonalak immár hagyományos, 70-nel kezdődő számozása.)”¹

2. Egy a sok Sztálin halálára született írás közül:

Benjámin László: Siratjuk nagy kor legnagyobb fiát /részlet/

(Csillag, 1953. március)

„Évezredekre szóló alkotások,
a szövetkezett ész és kéz csodái,
az óhajból valóvá lett szabadság
- ezekben él Ő, amíg ember él.
Hatalmas lelkét szétosztotta köztünk;
adott örökké és nem fogyatkozott;
megsokszorozva büszke nemzetekben,
munkában, dalban, harcban Ő irányít,
népek reménye, kommunizmus atyja,
szabadság, béke hős tábornoka.
Jelen van és jelen lesz mindenütt,
a föld minden zugában,
valahol csak ember lakik...”²

Az alábbi anekdotának több változata is létezik, de a történet alapvető motívumai megegyeznek. Egy Sztálin betegségének/ halálának hírével kapcsolatos sajtóhiba következményeiről szólnak a következő források.

3. “Bodó Béla szomorú története ismert a magyar sajtó berkeiben, de meglehetősen pontatlanul terjedt el. Én pontosan ismerem a hiteles történetet, hiszen én írtam azt a szöveget, amelyben a végzetes elírás megjelent. A lap – mint a többi orgánus is – a különböző üzemekből, munkahelyekről közölt tudósításokat a magyar dolgozók mélyeséges fájdalomáról és gyászáról, és ezt az összeállítást egy összefoglaló kispublikisztika – szaknyelven szólva kopf – vezette be. Ezt én írtam, és ez a bevezető – s nem a lap vezércikke – kezdődött azzal a mondattal, hogy ‘A magyar nép mélyeséges megrendüléssel fogadta a megrázó hírt, hogy a nagy Sztálin nincs többé’. A mélyeséges megrendülésből, mire a lap megjelent, mélyeséges megrendelés lett. Amikor másnap a szerkesztőségben valaki – már nem emlékszem, hogy ki – figyelmeztetett erre, csaknem lefordultam a székről. Hiszen lehet, hogy a kéziratból került nyomtatásba az elírás, megeshet az ilyesmi, s mivel a kéziratot az ÁVH kiszállt emberei lefoglalták a nyomdában, ezt nem tudtam ellenőrizni. (...) Aztán kiderült, hogy mind a kézirat, mind a hasáblevontat korrekt és hibátlan volt. Ez volt a szerencsém. Velem nem is foglalkoztak.

¹ <http://mult-kor.hu/sztalin-miatt-kezdodik-70-essel-a-budapesti-trolis-szamosasa-20161216>

² http://www.archivnet.hu/hetkoznapok/zeng_zug_a_mozdonyok_sipja_minden_szavat_szivunkbe_irta.html

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

Az ÁVH a Balog János helyébe lépő tördelőszerkesztőt, az aranyos Bodó Bélát – Brumi könyvet íróját – tartóztatta le, aki a legjobb barátom volt a szerkesztőségben, s azt a nyomdászt, aki az e betűt az ü helyett beszédte a szövegbe. Csak azt tudom elképzelni, hogy valami más sajtóhiba lehetett a szövegben, amit korrigáltam, s amikor azt kijavították – ami az akkori nyomdatechnikával csak az egész sor újraszédésével volt lehetséges -, akkor került a szövegbe a hiba, ami Béla figyelmét elkerülte, holott az ő dolga volt az oldallevonatok ellenőrzése. (...) Bodó Bélát is, a nyomdászt is letartóztatta az ÁVH. S amikor Béla vagy egy félév múlva előkerült, egykori önmaga árnyéka volt.”³

4. “Véletlenül jól ismertem a Népszava olvasószerkesztőjét, Bodó Bélát. Éjjel kettőkor jelent meg nála három ávós, elvitték, öt hónapig nem tudott róla senki. A felesége sem. Öt hónap után megjelent, nyolcvannégy kilóról hatvankét kilóra fogyva. Rettenetes dolgokat mesélt. Két hónapig az ávó Fő utcai börtönében volt, cellájában állandóan égett a lámpa, és a legváratlanabb pillanatokban ráncigálták ki kihallgatásra. Ütni nem ütötték, viszont két hónapig alig aludt. Ebbe fogyott bele. Fogalma sem volt, hogy mi lesz vele. Megváltás volt számára, amikor elvitték útépitésre Sztalinváros mellé, ahol viszont egy vadállati őrparancsnok ütötte, verte, rúgta őket. Közölte vele, hogy halálra van ítélve, ki fogják végezni, tehát örüljön, hogy amíg itt van, addig él. Eltelt öt hónap. Váratlanul egy reggel behívták az irodára, kezébe nyomták a tőle elvett tárgyakat, odaadták a ruháját, és egy vonatjegyet Budapestre. Elengedték.”⁴
5. <https://www.youtube.com/watch?v=yGNMWzXyogs>

Konkrét interjúrészlethez kapcsolódó feladat: (7 perc – a feladatutasítással együtt)

11:57 – 12:26: A visszaemlékező ebben a részletben a látszólagos békét, majd Nagy Imre a szovjetek támadását bejelentő beszédét idézi fel.

A tanulókat megkérjük, hogy képzeljék magukat a rádiót hallgató visszaemlékező vagy az ő egyik (találják ki, hogy konkrétan melyik) családtagja helyébe. Az alábbi rádiórészletet így fogjuk meghallgatni meg. Amikor a részletnek vége, mindenki azt a pillanatot merevítse ki, ami az általa játszott figura első reakcióját mutatja, és annak belső gondolatát valamelyest tükrözi.

A tanulók válluk megérintésekor megmutatják a rádióbeszédhez kapcsolódó reakciójukat és hangosan kimondják valószínűsíthető mondataikat.

Nagy Imre beszéde (00:34-ig, utána németül):

<https://www.youtube.com/watch?v=MVVjajVruCc>

Házi feladat: (4 perc)

13:54 – 14:54: Az alábbi interjúrészletben a visszaemlékező Nagy Imre és társai sorsáról beszél.

³ <http://www.urbanlegends.hu/2009/04/melyseges-megrendelessel-sztalin-halalarol-betegsegerol/>

⁴ <http://www.urbanlegends.hu/2009/04/melyseges-megrendelessel-sztalin-halalarol-betegsegerol/>

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

Házi feladat: Az interjúrészletben a visszaemlékező említ néhány részletet Nagy Imre sorsára vonatkozóan, a hanganyag pedig a vele kapcsolatos végkifejletet mutatja meg.

A tanulók nézzenek utána, mi történt Nagy Imrével a forradalom után, írják le sorrendben az eseményeket!

Az utolsó szó jogán:

<https://www.youtube.com/watch?v=xMy7LspS-WU>